

PATRIARCHAT RUMUŃSKI

Chrześcijaństwo na terenach dzisiejszej Rumunii pojawiło się już w czasach apostoelskich. Ewangelię na tych terenach głosili św. Apostoł Andrzej i uczniowie św. Apostoła Pawła (Dz. 16; 17; 20; Rzym. 15, 19). Wpływy chrześcijaństwa na tym terenie wzmocniły się szczególnie po zdobyciu Dacji przez cesarza Trajana w 106 roku. Greckie kolonie Scythii Minor (dzisiejszej Dobrudży) utrzymywały ożywione kontakty z miastami Bliskiego Wschodu, a więc i z chrześcijanami tych miast. Potwierdza to Tertulian, który w roku 196 pisze: "... również oddalone od Rzymu ludy i miejscowości, w Galii i Brytanii, Sarmaci, Dakowie, Scytowie i wiele innych narodów z dalekich prowincji podporządkowani są Jezusowi Chrystusowi i Jego imię wyznają"

Po ogłoszeniu przez cesarza Konstantyna Wielkiego w 313r. Edyktu Mediolańskiego, biskupi ze Scythia Minor rozwijają ożywioną działalność, dowodem której jest ich liczny udział w Soborach Powszechnych (II w 381, III w 431 i IV 451).

Niestety ta wczesna organizacja kościelna została zniszczona w okresie wędrówki ludów (VI-VIII w.). Odrodzenie Kościoła rozpoczyna się po morawskiej misji Św. Cyryla i Metodego w drugiej połowie IX w. za pośrednictwem Bułgarii. Przez prawie dwieście lat miejscowi chrześcijanie w sprawach administracyjnych byli podporządkowani Kościołowi bułgarskiemu. Usamodzielnili się częściowo w 1014 roku po rozgromieniu państwa bułgarskiego przez cesarza bizantyjskiego Bazylego II Bułgarobójcę (976-1025). Miejscowa diecezja wołoska podporządkowana została wówczas arcybiskupowi Ochrydy, a następnie arcybiskupowi Tyrnowa, który nosił wówczas tytuł „Arcybiskupa Tyrnowa, Prymasa Bułgarów i Wołochów”. Samodzielność dawała Kościołowi rumuńskiemu możliwość wszechstronnego rozwoju. Powstały wówczas najstarsze miejscowe klasztory i świątynie. Pod wpływem tak znanych ojców, jak św. Nikodem, rozwijał się hezychazm. Kwitnie kultura i sztuka. Nic więc dziwnego, że w latach 1389 - 1394 biskupstwo Ugro-Wołoskie, podniesione było do rangi metropolii. Od 1396 roku metropolia przeszła pod zwierzchnictwo Konstantynopola. W 1456 r. (po upadku Bizancjum w 1453 r.) ponownie powróciła do Ochrydy.

Pod koniec XV wieku Sułtanat Osmański objął całą Azję Mniejszą, Płw. Bałkański aż po rzeki Sawę i Dunaj, oraz rozciągnął zwierzchnictwo nad Wołoszczyzną (1396 r.), Chanatem Krymskim (1475 r.) i Mołdawią (1501 r.). W okresie tureckiej niewoli Kościół rumuński zachowywał względną niezależność. Rumunia leżała na skraju Imperium Osmańskiego. Tuż obok znajdowały się niezależne państwa europejskie wyczekujące osłabienia Turcji i szukające pretekstów by zwiększyć, jej kosztem, swe posiadłości. Muzułmanie nie mogli więc sobie pozwolić na zbyt jawne prześladowanie rumuńskich chrześcijan. Wszelkie oznaki buntu krwawo jednak tłumiono. Próbowano islamizować naród. Zakończyło się to jednak pełnym niepowodzeniem.

Pod koniec XVII wieku Turcja coraz mocniej chyliła się ku upadkowi. W roku 1699, po wojnie turecko-austriackiej, na mocy pokoju karłowackiego, Austria otrzymała dużą część ziem rumuńskich. Kościół prawosławny odetchnął od muzułmańskiego jarzma, lecz jednocześnie poddany został silnej unijnej propagandzie. Państwo uznawało tylko cztery wyznania, wszystkie zachodnie: rzymskokatolickie, luterzańskie, kalwińskie i unickie. W ciągu całego XVIII wieku różnymi metodami skłaniano prawosławnych do podporządkowania się biskupowi Rzymu. Taką samą politykę prowadzono również w Siedmiogrodzie. Większość tamtejszych chrześcijan byli to prawosławni Rumuni. Duchowieństwo prawosławne zepchnięto do statusu chłopów pańszczyźnianych. W wyniku tych nacisków znacząca część siedmiogrodzkich Rumunów przyjęła w roku 1701 unię z Rzymem. Tych, co pozostali przy Prawosławiu pozbawiono własnych biskupów i oddano pod nadzór duchownych serbskich. Dopiero w roku 1810 otrzymali oni własnego biskupa, Wasilije Moga (1810-1846).

W XIX w. wśród Rumunów narastały dążenia niepodległościowe. Znalazły one życzliwość i poparcie Rosji i państw Europy Zachodniej. Pod ich naciskami Turcja zgodziła się, aby w 1861 roku Księstwa Mołdawii i Wołoszczyzny połączyły się w jedno państwo - Rumunię. W 1864 r. w kraju doszło do przewrotu politycznego, w wyniku którego całą władzę przejął książę Aleksander Jan Kuza. Za jego rządów rumuński Kościół prawosławny w 1865 r. ogłosił autokefalię, która w listopadzie 1878 roku została potwierdzona tomosem patriarchy Konstantynopola Joachima III.

Przekazanie tomosu i ostateczne zatwierdzenie autokefalii nastąpiło dopiero 25 kwietnia 1885 roku. Zbiegło się to w czasie z Kongresem Berlińskim, który uznał niepodległość Rumunii poszerzając jednocześnie jej terytoria o Dobrudżę. Dla Kościoła rumuńskiego nastąpiły lata wewnętrznej pracy nad poszerzeniem struktur diecezjalnych, rozwojem działalności oświatowej i charytatywnej. Odradziły się w tym czasie starożytne klasztory.

Po I wojnie światowej do Kościoła rumuńskiego zostały włączone diecezje z ziem przyłączonych do Rumunii: Mołdawii, Siedmiogrodu, Transylwanii i Bukowiny.

W dniu 4 lutego 1925 roku Święty Synod Patriarchatu Ekumenicznego powziął decyzję o utworzeniu rumuńskiego patriarchatu z siedzibą patriarchy w Bukareszcie. Lokalne Kościoły Prawosławne wyraziły na to swoją zgodę.

W 1925 roku patriarcha Rumunii uczestniczył przy ogłoszeniu autokefalii Polskiego Kościoła Prawosławnego.

Po II wojnie światowej w związku ze zmianą granic państwowych, patriarchat stracił metropolię Bukowińską i arcybiskupstwo Mołdawii. W 1948 roku wrócili do rumuńskiego Kościoła prawosławnego wierni i kler unijnego Kościoła greckokatolickiego w Transylwanii.

W 1946 roku komunistyczny Front Narodowo-Demokratyczny zdobył większość mandatów do Zgromadzenia Narodowego. Proklamowano Rumuńską Republikę Ludową. Sytuacja Patriarchatu pod jej rządami była początkowo pomyślna. Państwo wspierało odbudowę zniszczeń wojennych, zapewniało pełną tolerancję i równouprawnienie. Od połowy lat sześćdziesiątych rozpoczął się męczeński okres historii Kościoła rumuńskiego. W czasach sprawowania władzy przez G. Gheorghiu-Deja (do 1965 roku) i N. Ceausescu (1967-1989) na Patriarchat spadły najcięższe prześladowania. Niszczono świątynie i klasztory, likwidowano diecezje, spośród dziesięciu tysięcy duchownych, aresztowano ponad pięć tysięcy pod zarzutem wrogiej działalności. Zakazano działalności wydawniczej i katechetycznej. Utrudniano życie liturgiczne. Patriarchat zaczął odradzać się po upadku reżimu N. Ceausescu w 1989 roku.

W czasach dzisiejszych liczba wiernych Patriarchatu rumuńskiego sięga 20 milionów, co stanowi 86% ludności kraju. Patriarchat podzielony na 22 diecezje i 123 dekanaty. Kościół posiada 8941 parafii z 12546 cerkwiemi. Duszpasterską opiekę nad wiernymi sprawuje 40 biskupów i około 9400 kapłanów i diakonów. Cerkiew dysponuje 14 wydziałami teologicznymi na państwowych uniwersytetach, 33 seminariami i 12 szkołami dla psalmistów. Obecnie istnieje w Rumunii 400 monasterów i pustelni, w których modli się i pracuje 4100 mnichów i 4500 mniszek.

Zwierzchnikiem prawosławnego Kościoła Rumunii jest patriarcha noszący tytuł: *„Wielce Błogosławiony Arcybiskup Bukaresztu, Metropolita Ungro - Wołoski, Namiestnik Cezarei Kapadockiej i Patriarcha całej Rumunii”*.

Obecnie zwierzchnikiem Kościoła jest piąty patriarcha Rumunii - Teoktyst. Urodził się 7 lutego 1915 roku w Mołdawii. Chirotonia biskupia odbyła się 5 marca 1950 roku. Wybór Wielce Błogosławionego Teoktysta na zwierzchnika Kościoła odbył się 9 listopada 1986 roku a intronizacja 16 listopada tegoż roku.

Siedziba patriarchy i katedralny sobór pw. św. Równych Apostołem Konstantyna i Heleny znajdują się w Bukareszcie.

Patriarcha Rumunii Teoktyst przebywał z oficjalną wizytą w naszym Kościele w 2000r.